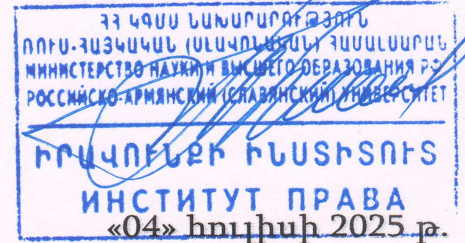

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝

Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն

Մ. Ա. Քալաշյան.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի

Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ ի. գ. դ., պրոֆեսոր, Ավետիսյան Մ. Ս.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Համեմատական քրեական իրավունքը որպես համեմատական իրավագիտության բաղկացուցիչ մաս»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

Ներածություն.

Համեմատական իրավագիտությունը արդի իրավական գիտության կարևորագույն ճյուղերից է, որը հնարավորություն է տալիս համակարգային և վերլուծական ձևով ուսումնասիրել տարբեր պետությունների իրավական համակարգերը: Դրա շրջանակներում ձևավորվել են մասնագիտական ուղղություններ, այդ թվում՝ համեմատական քրեական իրավունքը:

Համեմատական քրեական իրավունքը մասնագիտացված ուղղություն է, որը ուսումնասիրում է տարբեր պետությունների քրեական օրենսդրության կառուցվածքը, սկզբունքները, ինստիտուտները և իրավական նորմերի կիրարկման առանձնահատկությունները: Այն հնարավորություն է տալիս գնահատել քրեական պատասխանատվության արդյունավետությունը, իրավական անվտանգությունն ու իրավունքի գերակայության մակարդակը տարբեր իրավական համակարգերում:

Դասընթացը կոչված է ուսանողներին տրամադրել տեսական և գործնական գիտելիքներ՝ տարբեր պետությունների քրեական իրավունքի համեմատական վերլուծության, իրավական քաղաքականությունների գնահատման և քրեական արդարադատության համընդհանուր և ազգային առանձնահատկությունների վերաբերյալ:

Դասընթացի նպատակն ու խնդիրները

Նպատակ

Ուսանողների մոտ ձևավորել խորքային տեսական և գործնական պատկերացում քրեական իրավունքի համեմատական վերլուծության մեթոդների ու սկզբունքների վերաբերյալ՝ ընդգծելով ազգային և միջազգային քրեական իրավունքի փոխազդեցությունը:

Խնդիրներ՝

- Բացահայտել համեմատական իրավագիտության տեսական հիմքերը, նրա առարկան ու մեթոդները:
- Ուսումնասիրել քրեական իրավունքի համեմատական բնույթը տարբեր իրավական համակարգերում (ռոմաիրավական, անգլո-ամերիկյան, իսլամական և այլն):
- Վերլուծել տարբեր պետությունների քրեական օրենսգրքերի կառուցվածքը, ինստիտուտներն ու կիրառման առանձնահատկությունները:

- Սովորեցնել իրավական ինստիտուտների համեմատություն, իրավական եզրահանգումների հիմնավորում և վերլուծություն:

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Օբյեկտ` Քրեաիրավական համակարգերի բազմազանությունը տարբեր իրավական ընտանիքներում և այդ համակարգերի միջև եղած ընդհանրությունները և տարբերությունները:

Առարկա` Համեմատական վերլուծություն ազգային և միջազգային քրեական իրավունքների կառուցվածքի, սկզբունքների, ինստիտուտների, հանցակազմերի, պատժման համակարգերի և իրավակիրառման պրակտիկայի միջև:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Ուսանողը պետք է տիրապետի քրեական իրավունքի ընդհանուր մասի հիմքերին (հանցակազմի տարրեր, պատժի տեսակներ և սկզբունքներ), ինչպես նաև ունենա ընդհանուր պատկերացում իրավական համակարգերի դասակարգման և համեմատական իրավագիտության մեթոդների վերաբերյալ: Ցանկալի է նաև անգլերեն և ռուսերեն իրավաբանական տեքստերի ընթերցանության կարողություն:

Ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Գիտելիքները`

1. Իրավական համակարգերի դասակարգման հիմնավորումները և համեմատական իրավագիտության սկզբունքները:
2. Տարբեր պետությունների քրեական իրավունքի կառուցվածքային և բովանդակային առանձնահատկությունները:
3. Համեմատական քրեաիրավական վերլուծության մեթոդաբանությունը, աղբյուրները և կիրառման ոլորտները:

Հմտությունները`

▪ Գիտելիքի կիրառման հմտությունները`

1. Վերլուծել և համեմատել քրեաիրավական նորմեր տարբեր երկրների օրենսդրական ակտերում:

2. Կիրառել համեմատական մեթոդներ կոնկրետ իրավական խնդիրների վերլուծության ժամանակ:

▪ Ընդհանրական իմացական հմտությունները՝

1. Ուղղորդել իրավաբանական հետազոտություն համեմատական տեսանկյունից՝ օգտագործելով տարաբնույթ իրավական աղբյուրներ:
2. Տարբերել իրավական համակարգերի ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները՝ տեսական և գործնական մակարդակում:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)՝

▪ Ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը՝

1. Ինքնուրույն մշակել և հիմնավորել իրավաբանական կարծիք՝ համեմատական վերլուծության հիման վրա:
2. Կրել պատասխանատվություն մասնագիտական վերլուծության ճշգրտության և արդյունքների նկատմամբ՝ միջազգայնացված իրավական միջավայրում:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

- Տեղեկատվական (դասախոսական) նյութերի մատուցում՝ համեմատական օրինաչափությունների վերլուծությամբ:
- Քննարկումներ և բանավեճեր՝ հիմնված տարբեր երկրների քրեական օրենքների նմուշների վրա:
- Գործնական վարժանքներ՝ հանցակազմերի համեմատությամբ, պատժման համակարգերի գնահատմամբ:
- Խմբային և անհատական ուսումնասիրություններ՝ համաշխարհային քրեական արդարադատության մոդելների համադրությամբ:
- Տեքստերի աշխատանք՝ տարբեր լեզուներով (անգլերեն, ռուսերեն) իրավական ակտերի և դատական պրակտիկայի հիման վրա:

Դասընթացի տեղը կրթական ծրագրում

Դասընթացը դասվում է մասնագիտական ցիկլի ընտրովի մասնաբաժնում:

Նախապայման է՝

- Քրեական իրավունք (ընդհանուր և հատուկ մասեր),
- Սահմանադրական իրավունք,
- Միջազգային իրավունքի հիմունքներ:

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է քրեական իրավունք և դատավարություն ակադեմիական կրեդիտ (72 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 16 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1. ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

1.1. Դասընթացի աշխատանքի ան բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջը, ակ. ժամ.	Բաշխումն ըստ կիսամյակների					
		1 Կի ս. ժամ.	2 Կի ս. ժամ.	3 Կի ս. ժամ.	4 կիս. ժամ.	5 Կիս. ժամ.	6 Կի ս. ժամ.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	72	72					
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	32	32					
1.1.1. Դասախոսություններ	16	16					
1.1.2. Սեմինարներ	16	16					
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	40	40					
Քննություն							

1.2. Դասընթացի թեմատիկ ակ ան

Դասընթացի բաժինները և թեմաները	Ընդհանուր (ակ. ժամ)	Դասախոսություններ (ակ. ժամ)	Սեմինար (ակ. ժամ)	Պարապմունքների այլ տեսակներ (ակ. ժամ)
Բաժին 1. Համեմատական իրավագիտության առարկան, մեթոդներն ու կառուցվածքը	72	16	16	40

Թեմա 1.1. Իրավական համակարգերի դասակարգումը (ռոմաիրավական, կոմունիստ, մուսուլմանական և այլն)	7	1	1	3
Թեմա 1.2. Քրեական օրենսդրության համեմատական վերլուծության մեթոդներ	7	1	1	3
Թեմա 1.3. Հանցագործության հասկացության համեմատություն՝ ըստ տարբեր երկրների օրենսդրությունների	7	1	1	3
Բաժին 2. Քրեական դատավարության գիտության հատուկ հիմնախնդիրները				
Թեմա 2.1. Հանցագործության կազմի տարրերը՝ համեմատական վերլուծություն	7	1	1	3
Թեմա 2.2. Գաղտնիության պահպանումը քրեական դատավարությունում	7	1	1	3
Թեմա 2.3. Քրեական պատիժների համակարգերի համեմատություն (Ֆրանսիա, Գերմանիա, ԱՄՆ, ՀՀ, ՌԴ)	7	1	1	3
Թեմա 2.4. Մեղսունակություն, տարիք, պատժի համարժեքություն՝ համեմատական դիտարկում	7	1	1	3
Թեմա 2.5. Հատուկ հանցագործություններ՝ սպանություն, կոռուպցիա, տնտեսական հանցագործություններ տարբեր երկրներում	7	1	1	3
Թեմա 2.6 Ազատագրկման այլընտրանքային ձևերի համեմատություն	7	1	1	2
Թեմա 2.7 Քրեական պատասխանատվության ապաքրեականացում, դեկրիմինալիզացիա	7	1	1	2
Թեմա 2.8 ՄԻԵԴ-ի և միջազգային կազմակերպությունների ազդեցությունը քրեական օրենսդրության վրա	2	5	5	3
Ընդամենը	72	16	16	40

Դասընթացի բովանդակություն

Բաժին 1. Համեմատական իրավագիտության տեսություն

- • Համեմատական իրավագիտության առարկան, մեթոդներն ու գործառույթները
- • Իրավական ընտանիքներ՝ ռոմաիրավական, կոմոն-լոու, մուսուլմանական և այլն
- • Համեմատական իրավագիտության նշանակությունը քրեական իրավունքում

Բաժին 2. Քրեական իրավունքի համեմատական կառուցվածք

- • Քրեական օրենսգրքի կառուցվածքային մոդելներ՝ Ֆրանսիա, Գերմանիա, Մեծ Բրիտանիա, ԱՄՆ, ՌԴ, ՀՀ
- • Հանցագործության կազմի տարրերի համեմատական վերլուծություն
- • Քրեական պատիժների համակարգերի համեմատություն

Բաժին 3. Հատուկ հարցեր համեմատական քրեական իրավունքից

- • Հանցագործության սահմանման համեմատություն
- • Պատասխանատվության տարիք, մեղսունակություն, պայմանական դատապարտում՝ ըստ տարբեր օրենսգրքերի
- • Կոռուպցիայի, սպանության, տնտեսական հանցագործությունների համեմատություն՝ ըստ տարբեր երկրների

Բաժին 4. Քրեական քաղաքականություն և իրավունքների պաշտպանություն

- • Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դերը քրեական օրենսդրության հարմարման հարցում
- • Համեմատական դիտարկում ազատագրկման այլընտրանքների մասին
- • Քրեական պատասխանատվության ապաքրեականացում և դեկրիմինալիզացում

5. Վերահսկման ձևեր

- *Ընթացիկ վերահսկում՝
  - գրավոր աշխատանքներ,
  - քննարկումներ,
  - հարցաշարեր և թեստեր
- Ինքնուրույն աշխատանք՝

- համեմատական վերլուծություն (օրինակ՝ «Գերմանիայի և ՀՀ քրեական պատժի համակարգերի համեմատություն»)

• Վերջնական վերահսկում՝

- գրավոր քննություն՝ տեսություն + իրավական վիճակի համեմատական վերլուծություն

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

- ՀՀ քրեական օրենսգիրք

- ՌԴ քրեական օրենսգիրք

- Clarkson C. Understanding Criminal Law

- Ancel M. Comparative Penal Law

- Շահնագարյան Գ. Համեմատական իրավագիտության հիմնախնդիրներ

- ՀՀ ԱԺ և ՌԱ դատական ակտերի համախմբումներ

Լրացուցիչ աղբյուրներ՝

- ԵԽԽՎ, ԵՄ և ՄԻԵԴ իրավական փաստաթղթեր

- ՄԱԿ-ի և GRECO-ի հակակոռուպցիոն զեկույցներ

- Իրավական հանդեսներ՝ Իրավաբան, Համեմատական իրավունք,

Փաստաբանների միություն

Օրինակային առաջադրանքներ

- Համեմատել քրեական պատասխանատվության սկզբունքները Ֆրանսիայում և Հայաստանում

- Վերլուծել ազատագրկման այլընտրանքային միջոցների կիրառությունը տարբեր երկրներում

- Ուսումնասիրել, թե ինչպես է միջազգային փորձը ազդել ՀՀ քրեական օրենսդրության վրա

- Ներկայացնել սեփական դիրքորոշումը համեմատական վերլուծության հիման վրա